

“El meu pare se sentia molt poderós”

Juan Luis no vol ser reconegut. Té por allò que explica no agradi ni “als uns ni als altres”.

Juan Luis Urraca, fill de Pedro Urraca Rendueles i Elena Cornette, tot just fa una dècada que ha descobert detalls que detesta de l'historial del seu pare. Amb EL TEMPS, fa memòria d'una vida marcada pels viatges i els secrets del seu progenitor, i revela informacions importants sobre qui va ser el superagent de Franco a l'exterior.

Us ha causat problemes, dur el cognom Urraca?

—A França, sí. Després de treballar deu anys a Air France i a Iberia a Madrid i a Las Palmas, a principi dels 70 vaig haver de deixar la feina de tècnic d'aviació, perquè no podia recuperar la nacionalitat francesa per culpa de la feina del meu pare. Aleshores vaig entrar en un taller mecànic de Citroën a Niça. L'any 1976 vaig treballar, com a espanyol, a l'aeroport de Niça per a Air Azur, fins que el 1978 vaig recuperar la nacionalitat francesa gràcies a la DG-SE francesa, l'organisme de defensa del territori. La policia hi estava en contra...

Quan pensava que el meu pare ja no em portaria problemes, me'n vaig trobar a Airbus. Era una empresa considerada sensible, vigilada pels militars. I aquí van venir els interrogatoris. El meu superior em va comunicar que sabia qui era el meu pare, i que veia molt complicat que l'empresa pogués acceptar-ho. Però aquell home confiava en mi i d'alguna manera em va donar una oportunitat. Va fer que m'investiguessin, punxant-me el telèfon i fent-me preguntes de tota mena, fins que van concloure que la meua relació amb ell era pràcticament nul·la. En aquella època jo acabava d'entendre per què era tan greu que el meu pare fos Pedro Urraca. Per a mi era només

un dels molts franquistes que havien treballat per al règim. Finalment, em van contractar, amb l'argument que jo era “una bona persona”.

—I a l'estat espanyol, heu estat objecte de rebuig?

—Aquí sóc una persona totalment anònima. Gran part de la meua vida adulta l'he viscuda a França i, és clar, quan em vaig instal·lar a Espanya ja feia temps que el cognom Urraca d'alguna manera havia quedat oblidat. El meu pare es va morir ara fa 22 anys, i la meua mare, en fa 12.

—De fet, quan us vau instal·lar a l'estat espanyol, feia ben poc que havieu sabut a què es dedicava realment el vostre pare. Com ho vau descobrir?

—La confusió respecte a la feina del meu pare es remunta a la meua infància. La feina del meu pare era una qüestió totalment tabú a casa, i penso fins i tot que la meua àvia materna, que em va fer de pare i mare durant tota la meua infància, no sabia ben bé a què es dedicava. Quan a l'escola em preguntaven quin era l'ofici del meu pare, jo deia que era agregat d'ambaixada, perquè havia vist unes targetes de visita on deia “attaché à l'ambassade de l'Espagne”. En realitat, però, ja sabeu quins són els resultats de la feina del meu pare.

—I quan és que descobriu que Pedro Urraca Rendueles és quelcom més que un funcionari d'ambaixada, i que, entre més, té al seu expedient la detenció de president Lluís Companys?

—Me n'assabento per absolut atzar. L'any 1992 visito la meua mare a Madrid. El meu pare feia tres anys que s'havia mort, i l'estat de salut de la mare ja era delicat. Mirant els llibres que tenien a la gran prestatgeria, em va cridar l'atenció un que era més petit que la resta, i que estava arraconat: *La trágica muerte de Lluís Companys*. A dins hi havia una fotografia en blanc i negre, amb un senyor fumant. Vaig demanar a la meua mare qui era, i em va respondre: “És un amic del teu pare.

Però això deixa-ho tranquil.” El vaig tornar a deixar al seu lloc, però no vaig entendre per què es neguetejava tant, la meva mare. Lògicament, jo sabia que Companys havia estat el president de la Generalitat i que l’havien afusellat, però en aquell moment no em va ni passar pel cap que el meu pare hi tingués cap relació, amb aquell fet. I, és clar, tampoc no vaig reconèixer Companys en aquella foto. En una segona visita, li vaig robar el llibre. En veure que la foto era de Companys, perquè dins del llibre apareixia aquesta imatge, i després de llegir la descripció de la implicació del meu pare, vaig tenir la revelació de la veritable *feina* de Pedro Urraca.

—**Com us va sentir?**

—Malament. Sóc apolític, però detesto les guerres i condemno tota mena de violència i de repressió. Em considero una bona persona que només aspira a viure dignament sense fer mal a ningú.

—**Com definiu la relació que va tenir amb el vostre pare quan éreu un nen?**

—Era una relació pràcticament inexistente. Els tres primers anys de la meua vida, el meu pare em va visitar a París un parell de vegades. Ell estava amagat a Madrid, quan va esclatar la guerra civil, l’any en què jo vaig néixer, i fins que, el novembre del 1939, no s’instal·la a París a treballar, se’n desentén totalment. Jo vivia amb la meua mare i la meua àvia a la casa de Sèvres, a l’oest de París. Perquè us en feu una idea, la meua mare havia explicat que, quan estava embarassada, el meu pare li havia dit que si era una nena, la hi faria menjar. Ell volia un home que li fes de successor en el seu *ofici*, i precisament quan jo vaig ser un adolescent van començar les baralles fortes, quan ens vèiem, és clar. Viatjaven constantment, i podia passar un any sencer sense veure el meu pare. Quan ja era un adult, va fer una maniobra penosa per a impedir que em casés.

—**Què us va fer?**

—Encara no sé ben bé per què, però no li agradava la meua xicoteta, i va decidir d’utilitzar el seu poder per a impedir que m’hi casés. Era l’any 1964, el meu pare era a Brussel·les i va demanar al seu superior, de Madrid, que

em detingués el dia del meu casament. Em vaig poder casar, i temps després el seu superior em va confessar que el meu pare havia intentat impedir el casament, però que ell s’havia negat a detenir-me, perquè no volia implicar-se en afers familiars.

—**Dieu que el vostre pare us volia com a successor. Va intentar que us vinculéssiu a la policia franquista?**

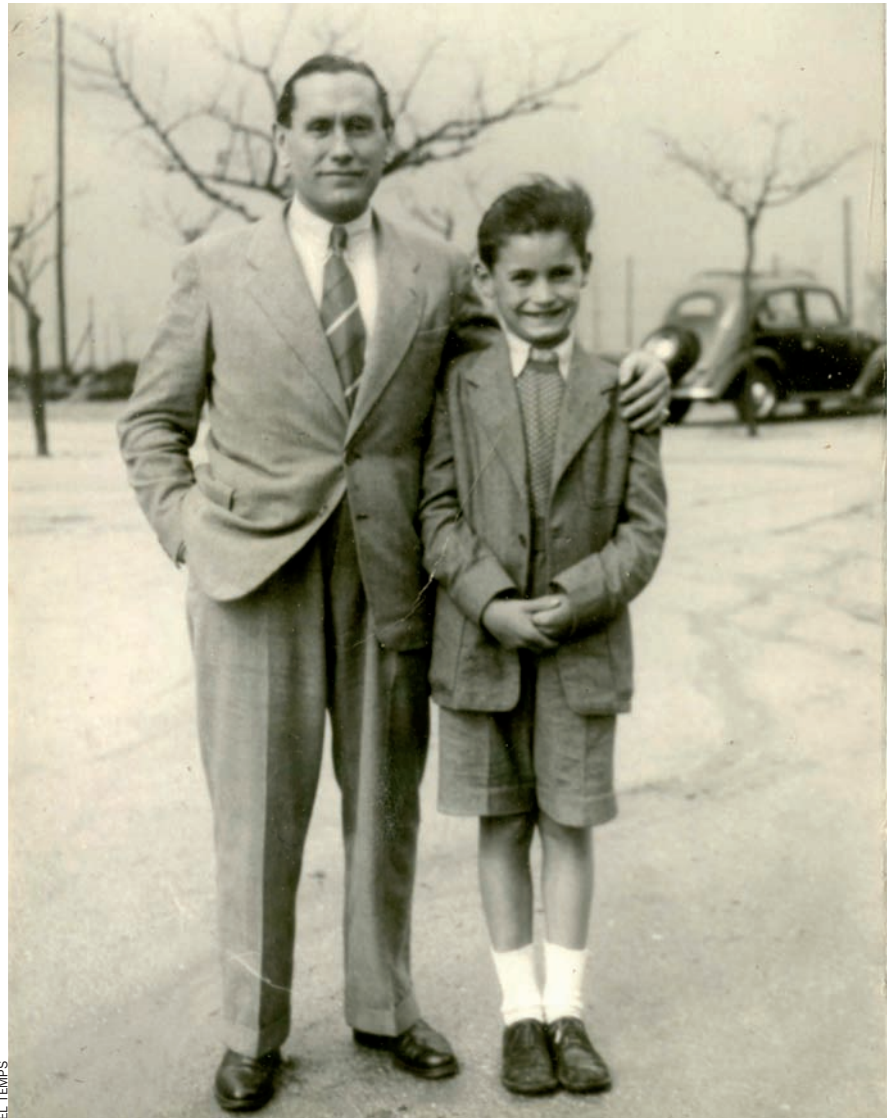
—Bé, ell deia que era un diplomàtic, i pretenia que jo també ho fos. Però a mi m’interessava la mecànica, i m’hi vaig dedicar des de jove. El meu pare em considerava un gitano, literalment parlant. Segons ell, només els gitanos es dedicaven a fer de manetes. Em menyspreava tant que fins i tot em va intentar desheretar.

—**Us va criar la vostra àvia materna, doncs.**

—Sí, a la casa de Sèvres. Allà els meus pares hi paraven poc, algun cap de setmana, algun dia entre setmana, però gairebé sempre viatjaven. I quan hi eren, sovint tenien grans sopars amb gent molt important, i problemàtica.

—**Del vostre pare, els llibres que hi fan referència en diuen que no era especialment intel·ligent, però que disposava d’habilitats excepcionals per a fer de policia.**

—No tenia una intel·ligència privilegiada, però sí una memòria fora del que és normal. Recordava totes les dates històriques, noms i cognoms de persones i detalls de tota mena. De fet, una de les discussions que vam tenir

EL TEMPS

Pare i fill en una imatge corresponent a la darrera etapa del policia a París, a final del 1944.

Juan Luis, al jardí de la casa de la seva àvia a Sèvres, on va residir des que va néixer, el 1936, fins al 1945, quan Urraca ha de fugir de França.

quan jo ja era adult i ell pràcticament un vell, va ser pels cotxes. Ell deia que no entenia com jo podia ser mecànic sense saber qui havia guanyat una cursa de cotxes el 1938. Doncs bé, ell sabia el nom dels guanyadors de tots els anys i els models de cotxes. Tenir aquesta memòria devia ser molt útil, si es tractava d'informar sobre persones i totes les seves activitats quotidianes.

—Diríeu que Pedro Urraca era un home valent?

—Se sentia molt poderós, i de fet, tenia molt més poder que no un simple policia agregat a una ambaixada. En acabar la Segona Guerra Mundial, l'estat francès el va condemnar a mort per col·laboració amb el règim de Vichy i la Gestapo, de manera que vam haver de fugir cap a Madrid. No sé si era valent o no, però recordo que durant el temps que vam trigar a poder fugir i arribar a Madrid dormia amb una pistola. Sí que recordo que la meva mare tenia molta por.

—La vostra mare, Elena Cornette, estava al corrent de cada detall de la feina del vostre pare, oi?

—Sí, n'era totalment còmplice. Sempre anaven plegats a tots els actes oficials i viatges. Ella es dedicava a entretenir gent a les festes mentre el

meu pare tenia les converses privades que calia amb uns altres homes.

—Finalment, us podeu escapar i us instal·leu a Madrid a final del 1945. Quina és la vida de Pedro Urraca a partir d'aleshores?

—De seguida li van oferir un lloc al consolat d'Espanya a Anvers i Brussel·les, que va acceptar. I això malgrat que la policia belga ja el perseguia, des que s'assabentà que estava condemnat a mort per França i que podia rondar pel seu país! Més tard, l'ambaixador Ramón Serrano Súñer —un dels seus millors amics, juntament amb José Félix de Lequerica— li havia ofert l'oportunitat d'anar-se'n a l'ONU, a Nova York, quan Espanya entrés en aquell organisme, el 1950. Però el meu pare va refusar l'oferta perquè considerava que podia fer més servei a Bèlgica.

—Quina fou la missió del vostre pare a Bèlgica?

—En realitat, he sabut quina era la seva feina quan ja feia molts anys que havien tornat a Espanya, ja jubilat el meu pare, el 1982, i un cop mort ell, revisant la documentació que vaig trobar. Es dedicava a investigar i perseguir militants del Partit Comunista i suposats membres d'ETA. Per això estava a Anvers, el port d'entrada a Bèlgica, des d'on tenia la potestat

de confiscar el passaport a qualsevol espanyol que volgués entrar o sortir del país. I, de tant en tant, tornava a Madrid a fer informes especials sobre les activitats d'aquests dos col·lectius, que posteriorment enviava al seu superior de l'ambaixada de Brussel·les. A Bèlgica, el meu pare estava en contacte permanent amb el cap de la policia secreta belga, la francesa i l'holandesa. Però estic convençut que a l'ambaixada manava ell molt més que l'ambaixador. Recordo que va explicar que, en menys de tres mesos, havia fet fora un ambaixador que havia enviat Madrid perquè no li agradava. I, d'una altra banda, ell repartia els diners que arribaven de Madrid com li semblava convenient entre els treballadors.

—Dieu que els membres d'ETA eren un dels seus objectius. Quina documentació n'heu trobat?

—Passaports, visats, fitxes policials completes amb les fotos i els detalls de cada detingut, on vivien i què feien al dia a dia... També hi havia informacions de membres d'ETA que havien fugit a Mèxic. El meu pare controlava la persecució internacional d'ETA. Tota aquesta informació va aparèixer en caixes que jo vaig agafar del pis de Madrid quan la meva mare es va morir, el 1999. I, en veure-la,

em va fer tanta por de tenir-la a casa que vaig carregar el cotxe, vaig anar a França i la vaig cremar tota amb benzina.

—**Són documents històrics de gran valor... És una pena.**

—En sóc conscient, però no volia tenir allò a casa meva. Així i tot, heu pogut veure algunes llistes de comunistes i membres d'ETA, com també informes de l'activitat del Partit Comunista, que evidencien quina mena de feina feia el meu pare. Bé, i els seus dietaris personals, que ni jo no sabia que existien fins que no va venir a veure'm i vam obrir aquella caixa.

—**Gràcies a vós també hem pogut posar cara a Pedro Urraca Rendueles, del qual només hi havia una petita fotografia de carnet. Ho sabíeu, que la policia belga el buscava el 1947, quan ja era al seu territori, i reclamava internacionalment una fotografia seva?**

—No ho sabia...

—**Vau viure a Brussel·les amb els vostres pares?**

—Fins a disset anys, sí. Un bon dia del 1953, el meu pare se'ns va treure del damunt a mi i a la meva àvia, i ens va enviar a Sevilla, a casa del seu bon amic Léon Degrelle —polític belga i oficial de les Waffen SS condemnat a mort per crims de guerra, i protegit pel règim de Franco—, sense bitllet de tornada. Des d'aleshores, la meua mare venia de tant en tant a veure'm, però al meu pare el veia de manera molt espaiada.

—**L'estada a Bèlgica del matrimoni Urraca-Cornette, tot i que ells es van posar els segons cognoms primer, Rendueles-Stoffel, va ser llarga, oficialment fins el 1976, gairebé tres dècades. El 1976, l'estat li comunica la jubilació, però el vostre pare demana pròrrogues. Continua a Brussel·les, doncs?**

—Sí, de fet, la jubilació definitiva no és fins el 1982, és a dir, a 76 anys, si bé els darrers anys la seva feina és més de tasques informatives durant la transició espanyola, i a sou de l'estat fins el 1982, com a “prejubilat a l'ambaixada de Brussel·les”. Tornen definitivament a Madrid a final d'aquell any.

—**Hi recupereu la relació, un cop jubilats?**

—Mai no havíem estat una família normal, ni ens havíem estimat gaire. Però quan els teus pares són vells, sents que tens la responsabilitat de fer-te'n càrrec tant com puguis. Jo vivia a França, i esporàdicament els venia a veure. Però, com molts anys enrere, amb el meu pare acabàvem discutint massa.

—**El final a Brussel·les, segons els documents que hem pogut veure, és patètic per al vostre pare. Acusat d'haver robat a l'ambaixada 390.000 francs belgues, sense targetes de crèdit per impagament al banc...**

—El meu pare sempre va negar que hagués robat aquests diners, tot i que, en un escrit que fa al Ministeri d'Afers Estrangers quan ja comença a quedar-se cec, ofereix el seu pis de Madrid per a saldar el deute, cosa que no li és acceptada. A més, els meus pares mai no havien pagat impostos, i a partir de la jubilació, quan tornen a Espanya, decideixen que no en pagaran. Fins que, al cap d'uns quants anys, quan el meu pare ja és mort, Hisenda reclama a la meua mare tots els deutes. I aquí comença el final més penós per a ella.

—**Va quedar arruïnada?**

—Totalment. Primer pels embargaments d'Hisenda, i després perquè, malgrat que cobrava dues pensions de viduïtat de dos ministeris diferents, que el 1999 sumaven 270.000 pessetes, ho va malgastar tot intentant mantenir el nivell de vida que duia abans. Estava sola, però comprava la companyia d'antics coneguts del seu marit amb regals i grans àpats. Fins i tot se n'anava sola a fer grans mariscades que no podia acabar-se. Al final, li vaig enviar diners per a poder menjar.

—**No tenia joies i peces d'art per a vendre, la vostra mare?**

—I tant, ja ho va fer. J. G., un pintor que encara és viu, suposadament li va comprar algunes peces, però em consta que ell mai no va enviar-li tots els diners que li corresponien. Tenia moltes joies, algunes de les quals les havia regalades a esposes de militars. No hi puc posar la mà al foc, però la meua mare tenia una polsera de brillants i safirs i un fermall de brillants

EL TEMPS

Pedro Urraca i la seva dona, Elena Cornette, al pis de Brussel·les.

i petites maragdes, una descripció que coincideix amb la llista que apareix en un document que vau publicar de les joies confiscades a Tarradellas en una detenció en què va participar el meu pare. Estic convençut que, pel cap baix, el 50% dels béns que tenien els meus pares procedien d'espoliacions a republicans.

—**El final del vostre pare també fou tràgic.**

—Es va morir, ja completament cec per un coma diabètic, després de sis mesos en estat vegetatiu. Havia tingut un ictus i havia quedat incapacitat. Cada dia venien matí i tarda uns infermers, que li van perllongar la vida per a res. La meua mare en va tenir cura fins al darrer moment. Estaven molt units i la seva mort jo crec que la va deixar irremeiablement tocada.

Gemma Aguilera